

Ключевые слова: фестивалізація, свято, конструювання, полікультурність, практики, технології, масова, популярна культура.

FESTIVATION: TECHNOLOGIES OF POLYCULTURAL DESIGN

Babushka Larysa – Candidate of Philosophical Sciences,
Associate Professor of theory and history of culture of the Petro Tchaikovsky
National Music Academy of Ukraine, Kyiv

The phenomenon of festival as a non-classical model of modern holiday culture is researched. Given the experience of conceptualization of the holiday, attention is focused on categorization and differentiation of basic semantic elements and discourses, namely, festival as a process of total celebration of reality, which is technologized, pragmatized, transformed into a hyperfestival reality of communicative behavior, a kind of making reality surprising. It is revealed that there is a hyperfestival reality, which is constructed by the redundancy of artistic and technical means and techniques, visualization techniques, ideologies, policies, which are formed in virtual, hybrid-presentation models of information. It is generalized that the strategy of appropriation of the holiday and its transformation towards the festival took place by involving borrowed cultural industries as endorsing practices, which in the globalization model (as a dominant one) can be used outside their own cultural context.

Key words: festivation, holiday, construction, multiculturalism, practices, technologies, mass, popular culture.

UDC 130.2:791.6

FESTIVATION: TECHNOLOGIES OF POLYCULTURAL DESIGN

Babushka Larysa – Candidate of Philosophical Sciences,
Associate Professor of theory and history of culture of the
Petro Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine,
Kyiv

The article is devoted to the study of the phenomenon of festival as a non – classical model of modern holiday culture.

Research methodology. The author identifies the key methodological approaches of the study as: phenomenological in terms of reproducing the polyphony of real manifestations of festive culture; semiotic in relation to the manifestation of ritual codes of festive culture; comparative in the ratio of traditional and modern holidays, sacred and profane modes of celebration; performative, where the festival is an arena of opportunity to incarnate their own nature, taking into account the spatial conditions of historical, social and political action, and is a modeling phenomenon, which integrates forms of political, informational, entertainment, etc.

Results. It is revealed that there is a hyperfestival reality, which is constructed by the redundancy of artistic and technical means and techniques, visualization techniques, ideologies, policies, which are formed in virtual, hybrid-presentation models of information. It is generalized that the strategy of appropriation of the holiday and its transformation towards the festival took place by involving borrowed cultural industries as endorsing practices, which in the globalization model (as a dominant one) can be used outside their own cultural context.

Novelty. The festival, on the one hand, creates a cultural construction of non-classical type, correlates with such markets as leisure, carnivality, fragmentation, hybridization, design, modelling, transgression, transfer, and, on the other – an independent element of cultural and social space of the XXI century.

The practical significance. The practical significance of the research results is conditioned to the fact that it can be used to further develop the problem of its modern festival communication in the context of certain artistic practical advertising communications, fashion, ideology, etc.

Key words: festivation, holiday, construction, multiculturalism, practices, technologies, mass, popular culture.

Надійшла до редакції 15.10.2020 р.

УДК 379.85:719:911

ІНДУСТРІАЛЬНА СПАДЩИНА В СУЧАСНИХ ПАРАДИГМАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Дичковський Степан Іванович – кандидат педагогічних наук, доцент,
директор інституту практичної культурології та арт-менеджменту,
Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, м. Київ
<http://orcid.org/0000-0003-4771-4521>
DOI: <https://doi.org/10.35619/ucpmk.v35i0.382227@ukr.net>

Розглядається питання занепаду традиційних промислових територій та актуалізація змін підходів до збереження різних категорій спадщини, серед яких індустриальні пам'ятки, що стали уособленням культурної ідентичності старо-промислових регіонів. Матеріальна культура індустриальної епохи в умовах бурхливого розвитку інформаційного суспільства розглядається як історичний ресурс, що потребував збереження та повторного використання, та як новий напрямок розвитку туристичної індустрії.

Ключові слова: індустріальна спадщина, культурний туризм, індустріальні пам'ятки, музейний комплекс, інформаційне суспільство.

Постановка проблеми. Культурологічне й філософське осмислення проблеми збереження індустріальної спадщини здійснюється з початку 1960-х років, коли в розвинених країнах світу в процесі різкої зміни технологій відбувалося виробниче перепрофілювання цілих регіонів. Занепад традиційних промислових територій актуалізував зміну підходів до збереження різних категорій спадщини, серед яких індустріальні пам'ятки стали уособленням культурної ідентичності старо-промислових регіонів. Матеріальна культура індустріальної епохи в умовах бурхливого розвитку інформаційного суспільства почала розглядатися як історичний ресурс, що потребував збереження та повторного використання та як новий напрям розвитку туристичної індустрії.

Останні дослідження та публікації. Серед європейських держав, які першими намагалися зберегти промислові об'єкти та індустріальні ландшафти для передачі майбутнім поколінням в якості культурних об'єктів, були Великобританія, Німеччина, Франція, Швеція та інші країни, в яких зародилися громадські рухи проти знесення інженерно-технічних об'єктів у старо-промислових регіонах, відбувалася музеєфікація фабричних й заводських будівель та реалізовувалися проекти збереження індустріальної спадщини в межах ландшафтно-індустріальних парків, регіональних заповідників і економічних музеїв [33]. Процеси збереження та заповідання індустріальної спадщини, реновації промислових будівель відкрили доступ для відвідувачів музею Орсе у Франції, парку Дуйсбург-Норд у Німеччині, металургійного центру Берслаген у Швеції, Віденського музею історії науки і техніки в Австрії.

У Великобританії вже в 1960-і роки ініційовано створення комітету зі збереження індустріальної спадщини аби зберегти численні артефакти виробництва в старо-промислових регіонах, представлені різноманітними будівлями та спорудами заводів, фабрик, шахт. Створені на основі промислової спадщини комплекси музеїв просто неба у м. Біміш (північ Англії), музей «Блек кантрі» на околицях м. Дадлі (центральна Англія), музей гірничодобувної промисловості «Великий кар'єр» у Бленсйвоні (Південний Уельс) перетворили депресивні міста у процвітаючі туристські центри. Перша наукова конференція з тематики індустріальної спадщини та проблематики подальшого розвитку старо-промислових регіонів, організована в Айронбриджі, де вже у 1968 р. заснований музей-заповідник Айронбридж Гордж, який пізніше був визнаний пам'яткою ЮНЕСКО і став одним із найбільш відомих об'єктів «індустріального туризму» в світі.

Концепція туризму індустріальної спадщини сьогодні визначається неоднозначно і, відповідно, існують різні підходи до його оцінки як культуротворчого чинника, що постійно удосконалюються і доповнюються, але більшість із них передбачає відвідуванням об'єктів індустріальної спадщини або музеїв, сфокусованих на промисловій історії [29]. Окреме місце в дослідженнях вчених відводиться питанням впливу туризму і мистецтва на розвиток промисловості [31]. Серед найбільш досліджених і описаних прикладів культурно-туристичного використання старо-промислових регіонів є британське м. Манчестер та його внутрішня частина [34]. Німецька Рурська область, традиційні промислові райони північної Франції (Ельзас, Лотарингія), Баскський Більбао, промислові території вздовж Дунаю в Центральній Європі [32; 145–157]. Необхідність реагувати на світову конкуренцію, адаптувати свої традиційні структури до нових вимог спонукала ухвалювати стратегії реструктуризації економіки старих промислових регіонів на основі культурного та туристичного використання індустріальної спадщини [30; 166–173]. У середині 1980–1990-х рр. спільним знаменником в європейських країнах стає інтерактивне планування відродження промислових районів міст та вироблення пріоритетних напрямів збереження і використання в туризмі об'єктів індустріальної спадщини. Проекти відродження міст мали на меті надати економічний поштовх для створення нових робочих місць, пожевлення депресивних міських районів, створення яскравої атмосфери для стимулювання інновацій та творчості. Визнавалося, що подібні стратегії впливають на поліпшення іміджу території і можуть призводити до зростання інвестицій. На міжнародному та державному рівні були прийняті відповідні нормативні акти, що регулювали процес включення промислових об'єктів до переліку індустріальної спадщини і надавали підтримку регіональним і місцевим ініціативам щодо розвитку промислового туризму [26; 397–404].

Цілеспрямована культурна політика щодо промислової історії країни в Німеччині знайшла відображення в прийнятих у 1980-х роках Законі про захист і збереження пам'яток індустріальної спадщини та «Стратегічному плані туризму Рурської області» й відкрила нові перспективи економічного і культурного життя для занепадаючих промислових регіонів [20; 43–50]. Колишня шахта Цольферайн, яка з 2001 р. входить до переліку пам'яток всесвітньої спадщини ЮНЕСКО та стала найзнаменитішим індустріальним музеєм в Європі завдяки програмі «Культурна столиця Європи», у 2010 р. перетворювалася в потужний науковий і культурний центр сьогодення протягом останніх сорока років. На території заводських будівель і вугільних шахт, розташованих у передмісті Ессена, що є «репрезентативним прикладом розвитку важкої

промисловості в Європі» [39], в 1981 р. відкритий Індустріальний музей Вестфалії, що трансформувався пізніше на центр мистецтва, дизайну, культури та історії. Тут відбуваються виставки сучасного мистецтва, концерти, театральні постановки, фестивалі, працює приватна художня школа дизайну, пропонується широкий спектр екскурсійних послуг, що приваблюють щороку понад 1,5 млн. туристів.

На сучасному етапі музеєфікація об'єктів вугільної галузі справила значний вплив на динаміку соціокультурних процесів у багатьох регіонах зарубіжжя, оскільки створені там музеї та експозиції, реалізували культурний потенціал промислової спадщини і визначили новий соціально-економічний курс розвитку колишніх безперспективними гірничопромислових територій на створення туристичних центрів міжнародного рівня [10].

Мета статті – проаналізувати сучасні парадигми індустріальної спадщини в інформаційному суспільстві.

Виклад основного матеріалу. На рубежі століть усе яскравіше проявляються різні підходи до оцінки індустріальних ресурсів та протистояння двох парадигм функціонування музеїв індустріальної спадщини – парадигми «збереження» і парадигми «розвиток». Перша парадигма спрямована на збереження пам'яті про особливості виробничого процесу та архітектурної спадщини певного періоду, друга спрямована на збагачення культурного життя міста і гуманізацію міського середовища через культурні практики, створення креативних просторів і формування «людського капіталу», підтримку його культурної ідентичності. Втім, оскільки основи розвитку культури лежать два процеси – спадкоємність і новаторство, всі можливі варіанти можуть бути успішні, якщо будуть вибиратися з урахуванням рівня ефективності вирішення наявних в кожному конкретному випадку завдань і кожна з цих парадигм буде використовуватися для створення творчого самовираження [12]. Зокрема, Каталонський музей науки і техніки, що базується в Терасі (Іспанія) й функціонує у географічно розсіяній мережі дестинацій, музеїв та інтерпретаційних центрів, став зразком музейної моделі, здатної керувати цілою територіальною системою [22].

Серед інших прикладів можна назвати, створений на базі закритої в 1980 р шахти в місті Blaenavon (Великобританія) Національний музей вугілля «Big Pit: National Coal Museum», що входить до мережі музеїв, які організаційно об'єднані під структурою «Національний музей Уельсу» та створені для музеєфікації технологічного комплексу споруд, що відображають історію вугільної промисловості [17]. Музей «Big Pit: National Coal Museum» внесений до Списку об'єктів промислової спадщини ЮНЕСКО, включений до Європейського маршруту індустріальної спадщини. До об'єктів світової індустріальної спадщини, що занесені до Списку ЮНЕСКО, віднесені гірничо промисловий ландшафт Корнуолла та Західного Девонширу в Північній Ірландії; старовинні рудники Раммельсберг й історичне місто Гослар, гірничо заводське місто Потосі в Болівії; гірничо промислове місто Рьорус у Норвегії, соляна шахта у Величці в Польщі; шахтарське м. Сьюелл у Швеції та гірничо промисловий район Велика Мідна Гора, м. Фалун у Швеції [3, С. 24–29].

Місто Фельклінгер стало одним з популярних туристичних центрів Німеччини завдяки діяльності музею «Фельк Зінгер Хютте», що функціонує на території збудованого в другій пол. XIX ст. сталеливарного комбінату. Це місце проведення різноманітних екскурсій та культурних заходів та приклад моделі поєднання діючого виробництва і культурного центру. В 1994 р. завод став першою в світі промисловою пам'яткою, що набула статус об'єкта Всесвітньої культурної спадщини ЮНЕСКО, але на частині його території продовжили функціонувати сучасні металургійні підприємства, які туристи спостерігають з музейних оглядових майданчиків. Зовні вони багато в чому відрізняються від цього промислового «динозавра», але таке сусідство наочно демонструє спадкоємність і зв'язок між індустріальною культурою різних поколінь [7].

Аналіз об'єктів індустріальної спадщини, критерії класифікації постіндустріальних ландшафтів, а також дослідження стратегій реструктуризації економіки промислових регіонів за рахунок їх перепрофілювання в культурні чи туристичні кластери є предметом обговорення багатьох зарубіжних і вітчизняних науковців [27; 162–172]. Ряд авторів підкреслює, що оцінюючи ресурси індустріальної спадщини, необхідно враховувати не лише сукупність промислових будівель, споруд та обладнання, але й соціокультурне середовище, елементи соціального буття, що допомагають передати культуру, властиву індустріальним районам [24].

Спадщина індустріального періоду, вважає російський науковець В. Запарий, більше цінується як доказ екстраординарності певного етапу людської історії та складається з матеріальних об'єктів промислової і технічної культури, створених для виробництва, а об'єкти індустріальної спадщини не є творами мистецтва і зберігаються не для споглядання, а для того, щоб краще зрозуміти їх [9]. Інші російські вчені, акцентують увагу на тому, що індустріальна спадщина є важливою частиною духовної спадщини і розглядають об'єкти індустріальної спадщини в двох ракурсах: як систему констант культурної спадщини, здатних до

трансформації в ході історичного розвитку, і як елемент міського простору, матеріальну складову міста, яка втілюється у промислову архітектуру, що визначає образне сприйняття міського ландшафту [2]. В цьому контексті, індустріальна спадщина міста виступає як елемент культурного простору, відображає в собі традиційні ознаки промислового ландшафту, за допомогою якого у людини формуються образи, які виступають в якості індустріальної ментальності місця. Культурне обличчя постіндустріального суспільства проявляється у зрощенні занедбаних індустріальних об'єктів і креативних просторів, які стають центром тяжіння талановитих людей, локалізації нових комунікаційних процесів, культурним ресурсом для вироблення стратегічних планів розвитку багатьох міст.

Будівлі колишніх заводів часто стають музеями вуличного мистецтва, що вносить різноманітність у культурне життя міста та поліпшує умови для розвитку арт-середовища. Стріт-арт і графіті, виникнувши спочатку як форма протесту, перетворилися у сучасні арт-практики, стали музейними експонатами, змінили культурний простір міських вулиць і перетворили їх в популярні туристичні пам'ятки [37]. Трансформація не функціонуючих або занедбаних промислових приміщень у креативні простори – один із популярних напрямів їх використання в культурному туризмі [18; 757–775]. Особливо це актуально для просторих приміщень індустріальних цехів, що знаходяться в середмісті, які після регенерації стають місцем, де реалізують інвестиційні креативні проекти, організовують мистецькі, театральні та ремісничі майстерні, студії та виставки, повертаючи, таким чином, функціональність у напівзруйновані будівлі [4; 19–31].

Головними показниками ефективності проектів з реновації об'єктів індустріальної спадщини в об'єкти туристського інтересу повинні стати їх соціальна значимість як частини життєвого простору місцевих жителів, культурно-естетичну цінність об'єкта, його багатофункціональність, інтерактивність, «атмосферність», можливість проведення культурно-масових заходів та такий критерій як екологічна чистота, тобто відсутність ризику для навколишнього середовища [8; 77–82].

Аналізуючи досвід використання промислової спадщини в туристичній індустрії в ряді європейських країнах українські дослідники індустріального туризму звертають увагу на певну «розмитість» і в методичних та практичних застосуваннях відповідних теоретичних положень, насамперед, стосовно її використання та виділяють такі його напрями: екскурсії на діючі підприємства, в першу чергу – підприємства з виробництва алкогольних напоїв, кондитерських виробів, сирів; музеєфікація промислових об'єктів, що здійснюється за напрямками створення музейних комплексів на базі відпрацьованих промислових об'єктів та створення ультрасучасних креативних музеїв; рекреаційних зон на базі техногенних ландшафтів; ревалоризація індустріальних об'єктів та їх трансформація в об'єкти суспільного призначення, зокрема створення виставкових, концертних залів, музеїв, закладів харчування, проведення фестивалів в умовах індустріального середовища [14; 56–63]. Для України, особливо актуальним є збереження та використання об'єктів гірничодобувної промисловості, серед яких найбільш привабливими для створення туристичних маршрутів індустріальної спадщини є такі типи: дендрологічні парки індустріальної культури; парки-музеї індустріальної культури просто неба (скансени); музеї гірничодобувної промисловості, створені в промислових зонах [16].

Найважливішими характеристиками індустріальної спадщини держави, як складової її національної культурної та культурно-природної спадщини, що включає об'єкти та явища виробничо-технологічного походження та значення, українські науковці, визначають типовість, унікальність, своєрідність, автентичність, естетичність, інформативність [5; 10–17.]. Серед культурно-історичних об'єктів індустріальної спадщини, представлених у Списку Всесвітньої спадщини, немає жодного українського індустріального об'єкту, хоча, на такий статус при відповідній експертизі могли б претендувати київський завод «Арсенал», перший у світі мегалітичний суцільнозварний міст (міст ім. Є. Патона), винні підвали Масандри та Нового Світу, найбільший у світі ракетний завод «Південмаш» у Дніпропетровську, соляна печера у Соледарі (Донецька обл.) тощо [3; 24–29]. Перспективними об'єктами для створення оригінального туристичного продукту та формування привабливого туристичного образу, володіє Криворіжжя, де розміщена низка видатних пам'яток технічної діяльності, що розкривають поступальний розвиток індустріальної культури українців. Футуристичний проект індустріально-туристичного парку, що є культурно-освітньою, науково-дослідною, рекреаційною установою, запропонували науковці Кривого Рогу, оскільки, на їх переконання, саме для цієї локальної території характерне комплексне поєднання повного спектру індустріальних ландшафтів (гірничопромислових та фабрично-заводських) та об'єктів індустріальної спадщини [15; 378–393].

Водночас, деякі дослідники відзначають, що навіть військові дії, що спричиняють деформацію, занепад або руйнації різноманітних будівель і споруд, зумовлюють виникнення нових екстремальних видів туризму, тому для сучасної України характерні зміни туристично-рекреаційного потенціалу промислової спадщини та появи нових напрямків індустріального туризму [6; 22–28]. Якщо раніше

такі нестандартні види туризму як урбанекс плорейшн, діггерство, спелеостологія, руферство, сталкінг були поширеними у молодіжному середовищі саме завдяки тому, що в багатьох містах є території покинутих і занедбаних місцевих промислових об'єктів і підприємств, то у наш час з'явилася чимала кількість нових військових об'єктів (підземні й надземні, рухомі й нерухомі), що набувають особливого історичного значення і після відродження Донбасу стануть об'єктами туристичної атракції, наприклад, Донецький аеропорт – місце сили й духу українського народу.

Вивченням і збереженням індустріальної спадщини займається значна кількість міжнародних організацій, серед яких виділяють: Комітет Всесвітньої спадщини, що є підрозділом ООН із питань освіти, науки і культури (UNESCO), Міжнародний комітет зі збереження індустріальної спадщини «ТІССІН», Міжнародна рада з охорони пам'яток і історичних місць (ICOMOS).

Відповідно до Глобальної стратегії щодо надійного, збалансованого та репрезентативного Списку всесвітньої спадщини, прийнятої Комітетом всесвітньої спадщини в 1994 р., надається допомога державам-учасникам що мають індустріальні об'єкти Всесвітньої спадщини щодо охорони визначних пам'яток та ідентифікації менш представлених категорій для включення їх до Списку всесвітньої спадщини. Одна з таких категорій – «Сучасна спадщина», що включає архітектуру, містобудування та ландшафтний дизайн XIX–XX ст. [28]. Опис місцезнаходження індустріальних об'єктів ЮНЕСКО в Списку об'єктів Світової Спадщини зіграло вирішальну роль в ухваленні проблеми індустріальної спадщини на глобальному рівні.

Метою Міжнародного комітету зі збереження індустріальної спадщини ТІССІН є сприяння співробітництву у справі збереження, дослідження, документування, інтерпретації та вдосконалення освіти промислової спадщини. Методика виявлення і вивчення ресурсів індустріальної спадщини базується на класифікації матеріальних залишків промисловості, до яких належать: об'єкти комплексного промислового освоєння – промислові міста і селища, індустріальні ландшафти; транспортні – пасажирські та вантажні транспортні засоби та їх інфраструктура, що складається із залізничних шляхів, портів, доріг і аеровокзалів; селітебні – житлові будинки, церкви, парки; гідротехнічні – водонапірні башти, дамби тощо [38].

У 2000 р. у Лондоні підписано офіційну угоду, згідно з якою ТІССІН визнана Міжнародною радою з пам'ятників та пам'ятників (ICOMOS) як призначений консультант з усіх питань, пов'язаних із вивченням та збереженням промислової спадщини. З міркувань репрезентативного представлення будівель сучасної епохи, у 2001 р. ICOMOS ініціювала програму з виявлення, документування та просування новітньої індустріальної спадщини, оскільки такі об'єкти все частіше піддаються відчутним змінам чи руйнуванню без належного обговорення та оцінки вкладених у них значень. Два найзначніших документи, прийняті ТІССІН та ICOMOS – це Нижньотагільська хартія (2003 р.) та Дублінські принципи (2011 р.) визначають статус і сучасну інтерпретацію індустріальної спадщини.

Надаючи великого значення презентації індустріальної спадщини в туристичному аспекті, Європейська федерація асоціацій промислової та технічної спадщини (E-FaITH) реалізувала серію освітніх та туристичних програм – від охорони пам'яток, що є безумовно найбільш важливим у поводженні з спадщиною, до створення платформи для волонтерів та подібних організацій, які намагаються змінити колективну обізнаність про промислову спадщину. На даний момент Список Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО містить 22 об'єкти європейської промислової спадщини, що становить 4% усіх об'єктів культурної спадщини у світі [35].

Питанням регулювання туристичної діяльності у місцях розташування об'єктів культурної спадщини, зокрема й індустріальної, присвячені наступні документи: Міжнародна хартія культурного туризму (1999 р.); Кардифська декларація (2005 р.), що визначає культурний туризм як чинник подальшої європейської інтеграції; Мальтійська декларація (2006 р.), в якій культурна спадщина називається відмінною рисою європейської ідентичності; Декларація ЮНЕСКО про туризм і культуру (2015 р.), що пропонує нову модель партнерства між туризмом і культурою та відзначає внесок культурного туризму в розвиток міст; Сасалійська хартія сталого культурного туризму (2016 р.), в якій культурна спадщина визнається ціннісним компонентом регіональної політики сталого розвитку туризму.

Протягом останніх десятиліть європейська економіка суттєво змінила фокус – з індустріально-орієнтованої на сферу обслуговування та розваг, що відобразилося у реалізації численних програм і проектів реорганізації індустріальних районів на мережу культурних або туристичних об'єктів. Проекти реалізуються під гаслом Secondchance – FromIndustrial Useto Creative Impulse (Другий шанс – від промислового використання до творчого імпульсу) і фінансуються як спеціальними підрозділами ЄС, так і муніципальними структурами. На території чотирьох європейських країн – Німеччини, Австрії, Польщі та Словенії (міста Нюрнберг, Лейпциг, Відень, Краків та Любляна) реалізується спільний проект «Ревіталізація через мистецтво та культуру» [25]. На території Емшер-Парку в Гамбурзі відбуваються виставки, що розпочалися понад 20 років тому з представлення результатів

структурної політики відновлення індустріалізованого ландшафту 17 містечок. Креативне перетворення промислових споруд на творчі простори для організації мистецьких та освітніх заходів, спортивного та розважального відпочинку, в подальшому сприяло міжнародному визнанню ландшафтів Емшер-Парку як частини регіонального «Маршруту виробничої спадщини», що спочатку розвивався в Рурському районі Німеччини, а згодом трансформувався в транскордонний проект «Європейський маршрут індустріальної спадщини» («European Route of Industrial Heritage» – ERIH). Цей проект реалізувався за підтримки Європейського Союзу та TICCIN із метою розвитку нових форм туризму, зосереджених на індустріальній спадщині та можуть відіграти важливу роль у відродженні промислових районів.

Найважливішою концепцією стратегії Європейського маршруту промислової спадщини є мережевий маркетинг, відповідно до якого всі регіональні маршрути є частиною транснаціональних тематичних маршрутів [23]. Проект ERIH об'єднує в туристичні маршрути об'єкти європейської індустріальної спадщини різних регіонів щоб ознайомити з історією ключових галузей промисловості (зокрема, Євросередині Маас-Рейн, Саар-Лотарінгія-Люксембург, Голландський маршрут, Сілезія, Рурський маршрут, Саксонія-Ангальт, Південний Уельс тощо) та сприяти розробці спільних маркетингових стратегій та транскордонних ініціатив [22].

Періоди реалізації масштабних заходів та проектів, пов'язаних із промисловою спадщиною досить тривалі у часі та затратні з економічної точки зору. Зокрема, у Бранденбурзі (Німеччина), захід, що має назву «Майстерня для нового ландшафту» та полягав у відновленні колишнього енергетичного центру НДР, розпочався майже одразу після політичних перетворень, на початку 1990-х років, а завершився в 2010 р. Подібно до Емшер-Парку, концепція реконструкції цих територій передбачає збереження індустріального спадку з подальшим забезпеченням його пристосування до нових функцій, що враховують такі якісні показники збалансованості економічного й культурного інтересів у міському розвитку як освіченість, культура та креативність, що забезпечуватимуть популярність серед туристів.

Втілення проекту створення першого американського промислового парку в м. Лоуелл (штат Массачусетс) відбувалося протягом 20 років. Парк «Урбаністична спадщина», метою створення якого стало не лише збереження у первинному стані промислових територій, які американці називають «коридорами спадщини», а й перепланування старих заводських приміщень міста у музеї, офіси та крамниці став важливою туристичною принадою міста. У найрозвиненіших країнах світу реновації старих промислових регіонів стали прикладом для створення так званих «нових промислових просторів», наприклад, Кремнієва долина в США, околиці шосе М 4 у Великій Британії [36; 483–504].

Серед українських проектів трансформації території індустріального об'єкта в культурно-мистецький та музейний комплекс, варто назвати найбільший виставковий простір Києва – «Мистецький Арсенал». У його залах постійно відбуваються виставки за участю найбільш відомих світових представників культури, перформанси кращих театральних режисерів і найгучніші культурні події. Крім кількох великих виставкових проектів та першої Київської бієнале сучасного мистецтва, тут кілька разів проходив літературний фестиваль «Книжковий арсенал» [13]. Місія Мистецького Арсеналу – об'єднати великий об'єм культурних ініціатив та надбань України в один концептуальний національний проект із метою презентації української історичної та мистецької спадщини як частини світового культурного надбання. Інший приклад використання території колишнього виробництва як креативного простору – багатофункціональний хаб Арт-завод Платформа, де проводять популярні масштабні заходи: фестивалі їжі, ярмарки, виставки, діє коворкінг та відбуваються концерти [1].

Після реорганізації занедбаних парків, заводів і фабрик у Львові виникли одразу п'ять креативних просторів, що стали новими локаціями для роботи і відпочинку. Серед них колишній завод «Галич-скло», на території якого зараз знаходиться простір для роботи і відпочинку – FEST republic, на території якого працюють ресторани, нічні клуби, виробничі майстерні, склад, пекарня та їдальня. За прикладом багатьох культурних столиць, у Львові планують розташувати у приміщеннях старого трамвайного депо, перші будівлі якого зведені ще наприкінці XIX ст., «Креативний квартал», що буде майданчиком для різноманітних культурних та освітніх подій, конференцій та фестивалів [11].

Наукова новизна: Розроблена модель збереження індустріальної спадщини, що буде орієнтуватися на музеї науки і техніки, поступово набувати сучасного вигляду, коли місцеві громади стали головною силою збереження культурної та промислової спадщини невеликих об'єктів, розташованих на значних відстанях один від одного, але шляхом їх адаптивного повторного використання та розвитку туризму сприятимуть відродженню міст.

Висновки: Серйозна проблема, що існує у всіх постіндустріальних країнах, полягає у наявності так званих «індустріальних динозаврів» – величезних індустріальних комплексів, де зупинено виробництво. Найчастіше це шахти і сталеливарні заводи, а також фабричні споруди з розташованими поблизу селами. Для таких будівель бажано робити повний аналіз можливостей повторного

використання, що стане підставою для реалізації глобального проекту, який може бути життєздатним, а в майбутньому функціонально й історично зрозумілим. Прикладами таких проектів є Фабрика Повидло «Арсенал» у Києві, Чорнобиль, Трамвайне депо в Лодзі Польща та ін.

Таким чином постіндустріальна парадигма музеєфікації індустріальних об'єктів полягає в створенні в місті особливих видів просторів, що використовують культурний ресурс (індустріальну спадщину) для різнобічного розвитку території. Безумовно, не всі музеї працюють або працюватимуть у даній парадигмі – в Україні, і на Заході будуть музеї, існуючі в парадигмі «збереження».

З нашої точки зору, подібна ситуація є найбільш продуктивною тому, що за таких умов ці дві парадигми можуть успішно доповнювати одна одну, виконуючи різні функції. Вважаємо, що головною функцією культурних центрів, що функціонують у постіндустріальній парадигмі, є створення сприятливих умов для формування людського капіталу, для творчої самореалізації особистості і задоволення духовних потреб. У рамках цих центрів відбувається переосмислення індустріальної спадщини, її перепрофілювання заради збереження. При цьому виникають нові форми її використання, які іноді безпосередньо не пов'язані зі збереженням пам'яті про конкретні виробництва, але зберігають зв'язок із минулим через якісь «точки пам'яті», наприклад, збереження назви, надання будівлі статусу архітектурної пам'ятки регіонального значення, збереження в концепції культурного центру орієнтації на виробництво, але вже не індустріальне, а творче, авторське, унікальне.

Викладене вище підтверджує актуальність подальшого розвитку індустріального туризму (розробка тур-продукту, основою якого є об'єкти промислової, інженерно- та науково-технічної архітектури) як специфічної складової рекреаційно-туристського поля і суттєвого екскурсійно-пізнавального, історико-архітектурного, національно-патріотичного, духовно-виховного туристського ресурсу. Зростаюча зацікавленість у вивченні та відвідуванні діючих, законсервованих, музеєфікованих або перепрофілюваних промислових підприємств, інженерно-технічних об'єктів, що становлять історичну або архітектурну цінність як складової історичної та культурної спадщини.

Піклування про культурну, промислову спадщину та розвиток туризму промислової спадщини має бути одним із стратегічних цілей культурного розвитку будь-якої країни. Багаторічний прогрес у напрямі кращої валоризації промислової спадщини в межах європейських кордонів, систематична розробка стратегій валоризація та просування промислової спадщини з метою збагачення пропозиції культурного туризму дозволяє нам зробити великий крок вперед у туристичній та культурній сфері. Це, в першу чергу, означає виконання критеріїв, міждисциплінарний підхід до дослідження такого різноманітного матеріалу з метою пошуку дійсної документації та надання відповідної валоризації промислової спадщини. Далі йде захист на національному рівні та збереження існуючого стану, щоб уникнути подальшого погіршення, а також ретельне відновлення та остаточне перетворення.

Під час процедури потрібно буде створити групу експертів, які будуть відповідальні за роботу над проектом, прийдуть із різних міст та національних установ, місцевих адміністрацій, музеїв та закладів культури, університетів та міністерств культури і туризму певної країни. Мережа згаданих установ є потужною основою для систематичності і повна презентація європейської промислової спадщини, що сьогодні представляє цінний і незамінний сегмент європейської культурної спадщини загалом.

Важливо підкреслити, що туризм і культура є неминуче пов'язані між собою. Можемо говорити про культурний туризм, зокрема, таким чином зосереджуючись на пропонованому культурному змісті, але також повинні визначитись що до того, як цей термін був побудований, туризм розвивався виходячи з культури призначення. Культура – основа і гарантія відповідального та сталого туризму, а туризм – це ресурс для утримання та збереження культурної спадщини.

Пошук шляхів вирішення проблеми сформував тенденцію музеєфікації історико-культурної спадщини вугільної галузі в країнах зарубіжжя, яка найбільш яскраво реалізувалася створенням ансамблевих музеїв (музеїв-шахт, музеїв-заводів, музеїв-пам'ятників, музеїв-парків). Дана практика стала вагомим внеском у розвиток музейної сфери країн Європи і сприяла збереженню спадщини індустріальної епохи. В межах пострадянського простору подібний досвід не набув поширення, однак, потреба в його реалізації продовжує неухильно формуватися.

Таким чином, нематеріальна культурна спадщина має величезний потенціал, на основі вмілого використання якого практично будь-яке місто здатне формувати потоки міського туризму. Для грамотного залучення нематеріальної спадщини до загального культурного контексту слід використовувати, з одного боку, активні технології роботи як із городянами, так і туристами, наприклад, екскурсії-квести. З іншого, створити належний рівень матеріальної інфраструктури, необхідної як місце проведення подій, пов'язаних із проявом нематеріальної культурної спадщини парків та скверів, набережних та площ. Загалом, нематеріальна культурна спадщина дозволяє формувати: самобутній імідж місця, заснований на його

географічному образі; почуття гордості і причетності городян і гостей до міської історії; освітні проекти, засновані на багатому історичному досвіді; нові напрями туризму, такі як подієвий і освітній.

Якщо у міста вже є сформовані сегменти туристичних пропозицій, воно все одно буде зацікавлене в розширенні можливостей для туристів. У цьому випадку робота з нематеріальною культурною спадщиною може створити додаткові конкурентні переваги.

Головною метою індустріального туризму є надання можливості отримання пізнавального, естетичного та емоційного задоволення туристів постіндустріального часу від спілкування з індустріальною спадщиною попередніх поколінь, до формування його ресурсної бази, що є достатньо складним питанням, яке потребує уважного вивчення. Інтерес дослідників-туризмологів до цього нового виду туризму породив значну кількість методологічних підходів вивчення індустріально туристичних процесів, формування наукового понятійного апарату цього туристичного напрямку, варіантів структуризації матеріалів, класифікації індустріальних об'єктів для створення індустріально-туристичного продукту. Тому визначення перспектив теоретичного і практичного освоєння ресурсної бази індустріального туризму в Україні є важливим напрямом.

Список використаної літератури

1. Арт-завод Платформа. URL : <http://pb.platfor.ma/ukrainian-creative-hubs/> (дата звернення : 17.02.2018).
2. Архангельская И. В. Принципы образного восприятия объектов индустриального наследия в системе городского пространства. *Вестник Томск. гос. ун-та. Культурология и искусствоведение*. 2017. № 26. URL : <https://cyberleninka.ru/article/n/printsipy-obraznogo-voSPIriatiya-obektov-industrialnogo-naslediya-v-sisteme-gorodskogo-prostranstva> (дата обращения : 27.09.2019).
3. Бейдик О. О., Новикова В. І. Індустріальна спадщина: світовий та національний вимір. *Індустріальна спадщина в культурі і ландшафті* : матеріали III Міжнар. наук. конф. (м. Кривий Ріг, 1-4 жовт., 2008 р.): у 2 ч. / редкол. : В. Л. Казаков (відп. ред.) та ін. Ч. 1. Кривий Ріг : Вид. дім, 2008. С. 24–29.
4. Власова Н. Ю., Голубчиков О. Ю., Курилова Е. В. Индустриальный туризм в продвижении старопромышленных регионов. *Journal of new economy*. 2017. № 4 (72). С. 19–31.
5. Горб К. М. Індустріальна спадщина в системі національної спадщини держави. *Індустріальна спадщина в культурі і ландшафті* : матеріали III Міжнар. наук. конф. (м. Кривий Ріг, 1-4 жовт., 2008 р.): у 2 ч. / редкол.: В. Л. Казаков (відп. ред.) та ін. Ч. 1. Кривий Ріг : Вид. дім, 2008. С. 10–17.
6. Дук Н. М., Суматохіна І. М. Індустріальна спадщина як ресурс розвитку молодіжного туризму в промислових регіонах. *Галицький економічний вісник*. Тернопіль : ТНТУ, 2015. Т. 49. № 2. С. 22–28.
7. Завод «Фельклингер Хютте» в Сааре. URL : <https://www.dw.com/ru/завод-фельклингер-хютте-в-сааре/a-4283506> (дата обращения: 26.04.2020).
8. Зайцева А. И., Брель О. А., Кайзер Ф. Ю. Анализ опыта сохранения и речеvelopmenta объектов индустриального наследия. *Общество. Среда. Развитие (Terra Humana)*. 2018. № 4 (49). С. 77–82.
9. Запарий В. В. «Индустриальное наследие» и его современное толкование. *Академический вестник УралНИИПроект РААСН*. 2009. № 1. URL : <https://cyberleninka.ru/article/n/industrialnoe-nasledie-i-ego-sovremennoe-tolkovanie> (дата звернення : 18.07.2018).
10. Кравцова Л. А. Актуализация историко-культурного наследия угольной отрасли в музейной практике: на примере Кемеровской области : дисс. ... канд. культурологии. Барнаул, 2013. 338 с.
11. «Креативний квартал» – це «Дзига» 90-х. URL : https://zaxid.net/kreativniy_kvartal_tse_dzia_90h_n1382278 (дата звернення : 17.02.2018).
12. Кузовенкова Ю. А. Парадигмы музеефикации индустриального наследия. *Лабиринт* : журн. соц.-гуманит. исследований. 2015. № 5–6. URL : <https://cyberleninka.ru/article/n/paradigmy-muzeefikatsii-industrialnogo-naslediya> (дата обращения : 26.04.2020).
13. Мистецький Арсенал. URL : <https://www.afisha.ru/kyev/museum/8865/> (дата звернення : 17.02. 2018).
14. Пацюк В. С., Шиян Д. В. Аналіз європейського досвіду розвитку туризму індустріальної спадщини задля його подальшої апробації в Україні. *Географія та туризм*. 2015. Вип. 34. С. 56–63.
15. Пацюк В., Казаков В. Чи зможе індустріальний туризм змінити обличчя Кривого Рогу? *Урбаністична Україна: в епіцентрі просторових змін* : монографія / за ред. К. Мезенцева, Я. Олійника, Н. Мезенцевої. Київ : Фенікс, 2017. С. 378–393.
16. Тямін М. Ю. Наукові засади організації парків-музеїв індустріальної культури (скансенів). URL : <http://dSPACE.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/80733/05-Tyamin.pdf?sequence=1> (дата звернення : 20.04.2020).
17. Amgueddfacymru – national museum wales. URL : <https://museum.wales/> (viewed on July 12, 2018).
18. Andres L., Golubchikov O. The Limits to Artist-Led Regeneration: Creative Brownfields in the Cities of High Culture. *International Journal of Urban and Regional Research*. 2016. Vol. 40. Issue 4. P. 757–775.
19. Boros L., Martyin Z., Pal V. Industrial Tourism – Trends and Opportunities. *Forum Geographic*. 2013. Vol. XII. Issue 1. P. 108–114.
20. Copic S., Bordevic A., Lukic T., Stojanovic V., Bukicin S., Besermenji S., Stamenkovic Ig., Tumaric A. Transformation of Industrial Heritage – an Example of Tourism Industry Development in the Ruhr Area (Germany). *Geographica Pannonica*. 2014. Vol. 18. Issue 2. (June). P. 43–50.

21. Downloads RAN_study_Industrial_Heritage_and_Agri_Rural_Tourism. pdf. URL :<http://d.researchbib.com/f/2nnKc2MKA0nJRhqKA1MF5lqF9xo3qhoT9uMP83Zv8lYaOxMt.pdf> (viewed on May 11, 2019).
22. Duet J. Industrial Heritage Re-tooled : The TICCIH guideto Industrial Heritage Conservation. Lancaster : Carnegie, 2012. 244 p.
23. European Route of Industrial Heritage. URL : <http://www.erih.net> (viewed on April 23, 2020).
24. Falser M. Industrial Heritage analysis. Global strategy studies. – UNESCO World Heritage center, 2001. 205 p.
25. «From Industrial Use to Creative Impulse» Up2Europe. URL : https://www.up2europe.eu/european/projects/from-industrial-use-to-creative-impulse_145195.html (viewed on April 23, 2020).
26. Hospers G. Industrial Heritage Tourism and Regional Restructuring in the European Union. *European Planning Studies*. 2002. Vol. 10. № 3. P. 397–404.
27. Hu X. H., Hassink R. Explaining differences in the adaptability of old industrial areas. *Routledge Handbook of Politics & Technology* / Ulrich H. (ed.). New York : Routledge, in press, 2015. P. 162–172.
28. Identification and Documentation of Modern Heritage Published in 2003 by the UNESCO World Heritage Centre with financial contribution from the Netherlands Funds-in-Trust. 162 p.
29. Industrial heritage and agri / rural tourism in Europe. A review of their development, socio-economic systems and future policy issues. 2013. URL : <http://www.tourismus-fuersland.de/Bildarchiv/> (viewed on May 20, 2019).
30. Koutsky J., Slach O., Boruta T. Restructuring Economies of Old Industrial Regions. Local Tradition, Global Trends. *In The Scale of Globalization*. Think Globally, Act Locally, Change Individually in the 21 st Century. Ostrava : University of Ostrava, 2011. P. 166–173.
31. Lippard L. R. On the Beaten Track: Tourism, Art and Place. New York : The New Press, 1999. 182 p.
32. Lux G. Divergent patterns of adaptation among Central European Old Industrial Regions. *European Spatial Research and Policy*, 2009. P. 145–157.
33. Palmer P., Neaverson P. Industrial archaeology: principles and practice. Routledge, London, 1998. 181 p.
34. Peck J., Ward K. City of Revolution : Restructuring Manchester. Manchester : Manchester University Press, 2002. 272 p.
35. Policy learning guidelines on industrial heritage tourism 2017. URL : https://www.interreg-europe.eu/fileadmin/user_upload/tx_tevprojects/library/file_1517754714.pdf (viewed on April 23, 2020).
36. Scott A. J. Economic Geography : The Great Half-Century. *Cambridge Journal of Economics*. 2000. Vol. 24, Issue 4, July. P. 483–504.
37. Street Art. *City of Melbourne*. URL : <http://www.thatsmelbourne.com.au/Placestogo/PublicArt/Pages/StreetArt.aspx> (viewed on October 02, 2018).
38. TICCIH. URL : <https://ticcih.org/ticcih-thematic-studies-and-published-reports/> (viewed on April 23, 2020). Welterbe Zollverein. *Ruhr Museum* URL : <https://www.ruhrmuseum.de/museum/standort/welterbe-zollverein/> (viewed on April 26, 2020).
39. Welterbe Zollverein. *Ruhr Museum* URL : <https://www.ruhrmuseum.de/museum/standort/welterbe-zollverein/> (viewed on April 26, 2020).

References

1. Art-Plant Platform. URL: <http://pb.platfor.ma/ukrainian-creative-hubs/> (accessed: 02/17/2018).
2. Arkhangelskaya I. V. Principles of Figurative Perception of Industrial Heritage Objects in the Urban Space System. *Bulletin of the Tomsk State University. Cultural Studies and Art Studies*. 2017. № 26. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/printsipy-obraznogo-vospriyatiya-obektov-industrialnogo-naslediya-v-sisteme-gorodskogo-prostranstva> (accessed: 09/27/2019).
3. Beydik O. O., Novikova V. I. Industrial Heritage: World and National Dimension. *Industrial Heritage in Culture and Landscape: Materials III International. of sciences. Conf.* (Kryvyi Rih, October 1-4, 2008): at 2 pm / editorial. : VL Kazakov (ed.) and others. Part 1. Kryvyi Rih: Publishing House, 2008. P. 24–29.
4. Vlasova N. Yu., Golubchikov O. Yu., Kurilova E. V. Industrial tourism in the promotion of old-industrial regions. *Journal of new economy*. 2017. №. 4 (72). P. 19–31.
5. Gorb K. M. Industrial heritage in the system of national heritage of the state. *Industrial heritage in culture and landscape: materials III International. of sciences. Conf.* (Krivoy Rog, October 1-4, 2008): at 2 am / ed. : VL Kazakov (ed.) and others. Part 1. Krivoy Rog: Publishing House, 2008. P. 10–17.
6. Duk N. M., Sumatokhina I. M. Industrial heritage as a resource for the development of youth tourism in industrial regions. *Galicja Economic Bulletin* Ternopil: TNTU, 2015. T. 49. № 2. P. 22–28.
7. The Völklinger Hutte plant in Saarland. URL: <https://www.dw.com/en/fölklinger-hüttte-in-saare/a-4283506> (accessed 26/04/2020).
8. Zaitseva A. I., Brel O. A., Kaiser F. Yu. An analysis of the experience of conservation and redevelopment of industrial heritage objects. *Society. Wednesday. Development (Terra Humana)*. 2018. №. 4 (49). P. 77–82.
9. Zaparyi V. V. «Industrial Heritage» and its Modern Interpretation. *Academic Bulletin of the Ural Research Institute of RAAS*. 2009. № 1. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/industrialnoe-nasledie-i-ego-sovremennoe-tolkovanie> (accessed: 07/18/2018).
10. Kravtsova L. A. Updating the historical and cultural heritage of the coal industry in museum practice: on the example of the Kemerovo region: diss. ... cand. cultural studies. Barnaul, 2013. 338 c.
11. The Creative Quarter is Dziga in the 90's. URL: https://zaxid.net/kreativniy_kvartal_tse_dzia_90h_n1382278 (accessed 17/02/2018).

12. Kuzovenkova Yu. A. Paradigms of Industrial Heritage Museuming. *Labyrinth: Journal of Social and Humanitarian Research*. 2015. № 5–6. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/paradigmy-muzeifikatsii-industrialnogo-naslediya> (accessed: 04/26/2020).
13. Art Arsenal. URL: <https://www.afisha.ru/kyiv/museum/8865/> (accessed: 02/17/2018).
14. Patsyuk V. S., Shiyani D. V. Analysis of European experience of industrial heritage tourism development for its further testing in Ukraine. *Geography and Tourism*. 2015. Vol. 34. P. 56–63.
15. Patsyuk V., Kazakov V. Will industrial tourism change the face of Kryvyi Rih? *Urban Ukraine: At the Epicenter of Spatial Change: Monograph* / ed. K. Mezentsseva, Y. Oliynyk, N. Mezentsseva. Kyiv: Phoenix, 2017. P. 378–393.
16. Tiainen M. Yu. Scientific principles of organization of parks-museums of industrial culture (scans). URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/80733/05-Tyamin.pdf?sequence=1> (accessed: 04.20.2020).
17. Amgueddfacymru – national museum wales. URL : <https://museum.wales/> (viewed on July 12, 2018).
18. Andres L., Golubchikov O. The Limits to Artist-Led Regeneration: Creative Brownfields in the Cities of High Culture. *International Journal of Urban and Regional Research*. 2016. Vol. 40. Issue 4. P. 757–775.
19. Boros L., Martyn Z., Pal V. Industrial Tourism – Trends and Opportunities. *Forum Geographic*. 2013. Vol. XII. Issue 1. P. 108–114.
20. Copic S., Bordevic A., Lukic T., Stojanovic V., Bukicin S., Besermenji S., Stamenkovic Ig., Tumaric A. Transformation of Industrial Heritage – an Example of Tourism Industry Development in the Ruhr Area (Germany). *Geographica Pannonica*. 2014. Vol. 18. Issue 2 (June). P. 43–50.
21. Downloads TRAN_study_Industrial_Heritage_and_Agri_Rural_Tourism.pdf. URL : <http://d.researchbib.com/f/2nnKc2MKA0nJRhqKA1MF5lqF9xo3qhoT9uMP83Zv8lYaOxMt.pdf> (viewed on May 11, 2019).
22. Duet J. Industrial Heritage Re-tooled : The TICCIIH guideto Industrial Heritage Conservation. Lancaster : Carnegie, 2012. 244 p.
23. European Route of Industrial Heritage. URL : <http://www.erih.net> (viewed on April 23, 2020).
24. Falser M. Industrial Heritage analysis. Global strategy studies. – UNESCO World Heritage center, 2001. 205 p.
25. «From Industrial Use to Creative Impulse» Up. 2 Europe. URL : https://www.up2europe.eu/european/projects/from-industrial-use-to-creative-impulse_145195.html (viewed on April 23, 2020).
26. Hospers G. Industrial Heritage Tourism and Regional Restructuring in the European Union. *European Planning Studies*. 2002. Vol. 10. № 3. P. 397–404.
27. Hu X. H., Hassink R. Explaining differences in the adaptability of old industrial areas. *Routledge Handbook of Politics & Technology* / Ulrich H. (ed.). New York : Routledge, in press, 2015. P. 162–172.
28. Identification and Documentation of Modern Heritage Published in 2003 by the UNESCO World Heritage Centre with financial contribution from the Netherlands Funds-in-Trust. 162 p.
29. Industrial heritage and agri / rural tourism in Europe. A review of their development, socio-economic systems and future policy issues. 2013. URL : <http://www.tourismus-fuersland.de/Bildarchiv/> (viewed on May 20, 2019).
30. Koutsky J., Slach O., Boruta T. Restructuring Economies of Old Industrial Regions. Local Tradition, Global Trends. *In The Scale of Globalization. Think Globally, Act Locally, Change Individually in the 21st Century*. Ostrava : University of Ostrava, 2011. P. 166–173.
31. Lippard L. R. On the Beaten Track: Tourism, Art and Place. New York : The New Press, 1999. 182 p.
32. Lux G. Divergent patterns of adaptation among Central European Old Industrial Regions. *European Spatial Research and Policy*, 2009. P. 145–157.
33. Palmer P., Neaverson P. Industrial archaeology: principles and practice. Routledge, London, 1998. 181 p.
34. Peck J., Ward K. City of Revolution : Restructuring Manchester. Manchester : Manchester University Press, 2002. 272 p.
35. Policy learning guidelines on industrial heritage tourism 2017. URL : https://www.interreg-europe.eu/fileadmin/user_upload/tx_tevprojects/library/file_1517754714.pdf (viewed on April 23, 2020).
36. Scott A. J. Economic Geography : The Great Half-Century. *Cambridge Journal of Economics*. 2000. Vol. 24, Issue 4, July. P. 483–504.
37. Street Art. *City of Melbourne*. URL : <http://www.thatsmelbourne.com.au/Placestogo/PublicArt/Pages/StreetArt.aspx> (viewed on October 02, 2018).
38. TICCIIH. URL : <https://ticcih.org/ticcih-thematic-studies-and-published-reports/> (viewed on April 23, 2020).
39. Welterbe Zollverein // Ruhr Museum URL : <https://www.ruhrmuseum.de/museum/standort/welterbe-zollverein/> (viewed on April 26, 2020).

СЦЕНИЧЕСКОЕ ПРОСТРАНСТВО: ПРОБЛЕМЫ ТЕРМИНОЛОГИИ ИНДУСТРИАЛЬНОЕ НАСЛЕДИЕ В СОВРЕМЕННОЙ ПАРАДИГМЕ ИНФОРМАЦИОННОГО ОБЩЕСТВА

Дычковский Степан Иванович – кандидат педагогических наук, доцент,
директор института практической культурологии и арт-менеджмента,
Национальная академия руководящих кадров культуры и искусств, г. Киев

Рассматривается вопрос упадка традиционных промышленных территорий и актуализация изменения подходов к сохранению различных категорий наследия, среди которых индустриальные памятники, которые стали олицетворением культурной идентичности старо-промышленных регионов. Материальная культура индустриальной

эпохи в условиях бурного развития информационного общества рассматривается как исторический ресурс, потребовав сохранения и повторного использования, и как новое направление развития туристической индустрии.

Ключевые слова: индустриальное наследие, культурный туризм, индустриальные достопримечательности, музейный комплекс, информационное общество.

INDUSTRIAL HERITAGE IN MODERN INFORMATION SOCIETY PARADIGMS

Dychkovskyy Stepan – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor Director of the Institute of Practical Cultural Studies and Art Management the National Academy of Leadership in Culture and the Arts, Kyiv

The problem of the decline of traditional industrial territories and the updating of approaches to the preservation of different categories of heritage are considered, including the industrial monuments that have become the epitome of cultural identity of the old industrial regions. The material culture of the industrial age in the context of the rapid development of the information society is regarded as a historical resource that needed to be preserved and reused, and as a new direction for the development of the tourism industry.

Key words: industrial heritage, cultural tourism, industrial sites, museum complex, information society.

INDUSTRIAL HERITAGE IN MODERN INFORMATION SOCIETY PARADIGMS

Dychkovskyy Stepan – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor Director of the Institute of Practical Cultural Studies and Art Management the National Academy of Leadership in Culture and the Arts, Kyiv

The aim of this paper article is to consider the problem of the decline of traditional industrial territories and the updating of approaches to the preservation of different categories of heritage are considered, including the industrial monuments that have become the epitome of cultural identity of the old industrial regions. The material culture of the industrial age in the context of the rapid development of the information society is regarded as a historical resource that needed to be preserved and reused, and as a new direction for the development of the tourism industry.

Research methodology. To analyze the modern paradigms of industrial heritage in the information society.

Novelty. An industrial heritage preservation model has been developed that will focus on museums of science and technology, gradually taking on a modern look when local communities became the main force for the preservation of cultural and industrial heritage of small sites located at considerable distances from each other, but through their adaptive reuse and development of tourism, will help to revitalize cities.

The practical significance. The main purpose of industrial tourism is to provide the opportunity for the cognitive, aesthetic and emotional satisfaction of tourists of post-industrial time from communicating with the industrial heritage of previous generations, to the formation of its resource base is a complex issue that requires careful study. The interest of tourism researchers in this new type of tourism has generated a significant number of methodological approaches to the study of industrial tourism processes, the formation of scientific conceptual apparatus of this tourist area, options for structuring materials, classification of industrial objects to create an industrial-tourist product. Therefore, determining the prospects of theoretical and practical development of the industrial tourism resource base in Ukraine is an important area.

Key words: industrial heritage, cultural tourism, industrial sites, museum complex, information society.

Надійшла до редакції 2.05.2020 р.

УДК 069.536:7.01](046)

МУЗЕЙНА ЕКСПОЗИЦІЯ: ПРОБЛЕМИ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ПОНЯТТЯ У КУЛЬТУРОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

Бегаль Тетяна Олександрівна – аспірантка, Київський національний університет культури і мистецтв, м. Київ
<http://orcid.org/0000-0002-1032-8291>
DOI: <https://doi.org/10.35619/ucpmk.v35i0.383>
tetiana.berezniuk@gmail.com

Проаналізовано культурологічну та музезнавчу терміносистему загалом. Приділено особливу увагу трактуванню і визначенню поняття «музейна експозиція». Системно розкрито експозиційне наповнення сучасного предметно-виставкового простору. Визначено, що музейна сучасна музейна експозиція являє собою штучно створену предметно-просторову систему, що відзначається поліструктурністю та охоплює архітектуру, музейні предмети, колекції, науково-допоміжні матеріали, тексти, інформаційні технології, цифрові ресурси, організовані відповідно до ідеї чи концепції просторової організації експозиційного середовища.

Ключові слова: культурний простір, культурологічна терміносистема, музейна термінологія, музейна експозиція, предметно-експозиційне середовище.